

ESTRUCTURA I ORGANITZACIÓ DEL PRÀCTICUM I EL TFG EN EL GRAU DE PSICOLOGIA DE LA UB

Dra. M. V. Carreras
Universitat de Barcelona
vcarreras@ub.edu

Dra. M. Àngels Jurado
Universitat de Barcelona
majurado@ub.edu

Dra. Maribel Peró
Universitat de Barcelona
mpero@ub.edu

Sra. Susana Aparicio
Universitat de Barcelona
saparicio@ub.edu

Dr. Antonio del Cerro
Universitat de Barcelona
acerror@ub.edu

Resum

La posada en marxa del nou Grau en Psicologia a la Universitat de Barcelona, amb assignatures molt vinculades al Pràcticum, va evidenciar la necessitat de reestructurar la coordinació acadèmica existent, amb l'objectiu d'assolir els objectius plantejats a cada una de les assignatures implicades, assegurant una coordinació eficient entre el professorat implicat i, millorant alhora la formació de l'alumnat. Les assignatures implicades en aquesta nova organització del Grau són: Psicologia i Professi3, Pràctiques en Centres i, Treball Fi de Grau. Es va constituir una Unitat de Coordinació Docent de Pràcticum, de la qual es desprenen diferents subunitats, cadascuna d'elles amb un responsable i, varis professors vinculats. Aquesta estructura, a la qual s'hi afegeix també, el grup dels responsables de Pràcticum dels Màsters oficials de la Facultat de Psicologia, aconsegueix un treball coordinat entre els ensenyaments de la Facultat de Psicologia.

Text de la comunicació

Donada l'estructura del Grau en Psicologia de la Universitat de Barcelona, hi ha tres assignatures de l'últim curs que estan directament vinculades, malgrat tenen una estructura ben diferent i, que requereixen una organització conjunta entre el professorat responsable. Aquestes assignatures són Psicologia i Professi3, Pràctiques en Centres i, Treball Fi de Grau. L'objectiu d'aquest treball és presentar l'estructura de aquestes tres assignatures i el sistema de treball que s'ha establert per tal de poder coordinar la formació que rebrà l'alumnat.

Els ensenyaments de Grau tenen com a objectiu oferir a l'estudiant una formació acadèmica general en els fonaments disciplinars. Aquesta formació l'ha de preparar per inserir-se en el mercat laboral i per continuar formant-se professionalment. En el cas de Psicologia, els fonaments disciplinars inclouen el coneixement, comprensi3, anàlisi i interpretació del comportament humà i, en menor mesura, l'animal, així com les habilitats bàsiques d'avaluació, diagnòstic i intervenció psicològica.

Tenint en compte aquest objectiu propi del Grau en Psicologia, quan es va estructurar l'últim curs de l'ensenyament es van establir dues matèries: el Pràcticum i el Treball de Fi de Grau, que es vinculen amb la integració de totes les competències pròpies de la titulació, tant generals com específiques.

En la majoria de Facultats de Psicologia de les universitats de l'Estat espanyol, com pot ser la Universidad Autonoma de Madrid , el Treball Fi de Grau (TFG.) està directament associat a la matèria de Practicum, de tal manera que l'estudiant escull al mateix temps el camp de treball del Practicum i del Treball Fi de Grau entre les diferents opcions presentades pel Centre.

En el cas de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, es va pretendre no només vincular aquestes assignatures a nivell acadèmic, sinó també a nivell organitzatiu, de tal manera que aquesta nova estructura facilités la coordinació i el treball en equip.

➤ **El Pràcticum de Psicologia de la UB** és una matèria del Grau en Psicologia de 18 crèdits ECTS, que consta de 2 assignatures obligatòries:

- Psicologia i Professió, amb 6 crèdits ECTS i,
- Pràctiques en centres, amb 12 crèdits ECTS .

L'assignatura **Psicologia i Professió**, en la qual es realitzen distintes activitats formatives complementàries a les pràctiques en centres: formació en ètica i deontologia i activitats de contextualització i suport a les pràctiques professionals o d'investigació. L'assignatura també inclou, amb col·laboració amb el SAE (servei d'atenció a l'estudiant), una sèrie de xerrades i tallers encaminats a dotar l'alumne d'eines que incrementin la seva empleabilitat. Les **Pràctiques en centres** consisteixen en una estada en una empresa o institució on l'alumne/a realitza tasques de psicòleg en pràctiques en diferents àmbits d'aplicació de la disciplina:

- Psicologia clínica i de la salut,
- Anàlisi i intervenció psicosocial,
- Intervenció psicoeducativa,
- Psicologia del Treball, les organitzacions i els recursos humans,
- Recerca

L'avaluació d'aquestes pràctiques té dues parts molt concretes. En primer lloc cal que l'alumnat realitzi una estada satisfactòria en la empresa i/o institució que ha de ser valorada favorablement pel tutor professional de la empresa/institució. En segon lloc cal que presenti una Memòria d'aquestes pràctiques que es avaluada pel tutor acadèmic, un professor de la Facultat que determina la qualificació tenint en compte les dues avaluacions.

La realització de les pràctiques es pot fer en quatre períodes diferents en el mateix curs:

- Període M1: S'inicia l'estada a l'octubre i es finalitza abans del 30 de gener, per tant l'alumne que realitza les pràctiques en aquest període obté la seva qualificació al febrer del mateix curs
- Període M2: S'inicia l'estada a partir de l'1 de febrer i es finalitzen les pràctiques abans del 30 de juny, de manera que l'avaluació de l'alumnat en aquest període és al juliol
- Període M3: S'inicia l'estada en pràctiques a l'octubre i aquestes duren tot el curs acadèmic, finalitzant abans del 30 de juny, en conseqüència l'avaluació de l'alumnat és al mes de juliol
- Període M4: L'estada en pràctiques s'inicia, generalment, a principis de juliol i finalitza abans del 30 de setembre, la qual cosa comporta que l'avaluació es realitzi a principis d'octubre.

- El **Treball Fi de Grau** té com a finalitat posar de manifest el conjunt de competències adquirides per l'estudiant al llarg de la seva formació i pren la forma d'un treball escrit defensat oralment davant un tribunal nomenat per a tal efecte. Es plantegen dos possibles modalitats de Treball:
- Treball vinculat a les pràctiques en centres, amb la finalitat de demostrar la vinculació de les activitats realitzades amb els seus fonaments teòrics i metodològics, entendre l'origen i la fonamentació de les tècniques emprades, realitzar una valoració crítica del treball realitzat i de les seves possibles millores i altres aspectes que puguin ser d'interès.
 - Treball realitzat a partir de un llistat de possibilitats temàtiques ofertades pel professorat, sense vinculació amb les pràctiques realitzades (treballs d'investigació, aprofundiment temàtic...), però sempre tenint en compte el conjunt de les competències de la titulació.

En les dues modalitats es nomena un/ una professor/a com a tutor/a del treball.

Els períodes per a la defensa del Treball Fi de Grau son dos: el G1 i el G2. En el primer cas la defensa del TFG es pot realitzar o bé el mes de febrer o el mes de juliol, mentre que en el cas del grup G2, la defensa es pot realitzar o al juliol o al mes d'octubre. La decisió de en quin moment es realitzarà la defensa dependrà de que el tutor acadèmic doni la seva autorització, i per tant, existeixi un document signat que avaluï que el treball es consideri apte per a ser defensat davant del tribunal.

Per tal d'organitzar aquesta estructura es va constituir una **Unitat de Coordinació Docent de Pràcticum**, partint de l' oficina de Pràcticum en la Llicenciatura de Psicologia que era la responsable acadèmica d'aquesta assignatura.

La Unitat de Coordinació Docent de Pràcticum és la responsable de l'organització i coordinació docent d'aquestes tres assignatures: Psicologia i professió, Pràctiques en centres i Treball fi de Grau. És una estructura que es contempla en l'Estatut de la Universitat de Barcelona i està pensada per organitzar assignatures que impliquen varis departaments d'un mateix ensenyament. En el cas de Psicologia, en la docència d'aquestes assignatures hi estan implicats tots els departaments de la Facultat:

- Departament de Psicologia Bàsica,
- Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament,
- Departament de Psiquiatria i Psicobiologia Clínica,
- Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació,
- Departament de Psicologia Social i,
- Departament de Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic.

L'estructura d'aquesta Unitat inclou un responsable/director que, en aquests moments, és una Vicedegana de la Facultat de Psicologia. De la unitat surten tres grups de coordinació docent, un per cadascuna de les assignatures implicades. Aquests grups tenen un responsable i diversos professors vinculats.

Aquesta estructura permet que la informació i la relació entre la coordinació de cadascuna de les assignatures sigui constant. Aquest és un aspecte molt ben valorat i una de les prioritats de la Unitat de Coordinació del Pràcticum.

A més dels tres grups de coordinació esmentats, aquesta Unitat també està composta per tots els responsables de les Pràctiques dels Màsters oficials de la Facultat de Psicologia de la UB. Això permet que la coordinació no es limiti a la docència del Grau sinó també a la dels

ensenyaments de Postgrau de la Facultat. En molts casos, els centres de pràctiques de Grau i Postgrau poden ser els mateixos i, a més, aquesta coordinació permet homogeneïtzar els procediments de proposta de les places, signatura de convenis amb empreses/institucions o, elaboració dels projectes formatius.

A la figura 1, es pot veure de forma esquemàtica l'estructura organitzativa de la Unitat de Coordinació Docent de Pràcticum.

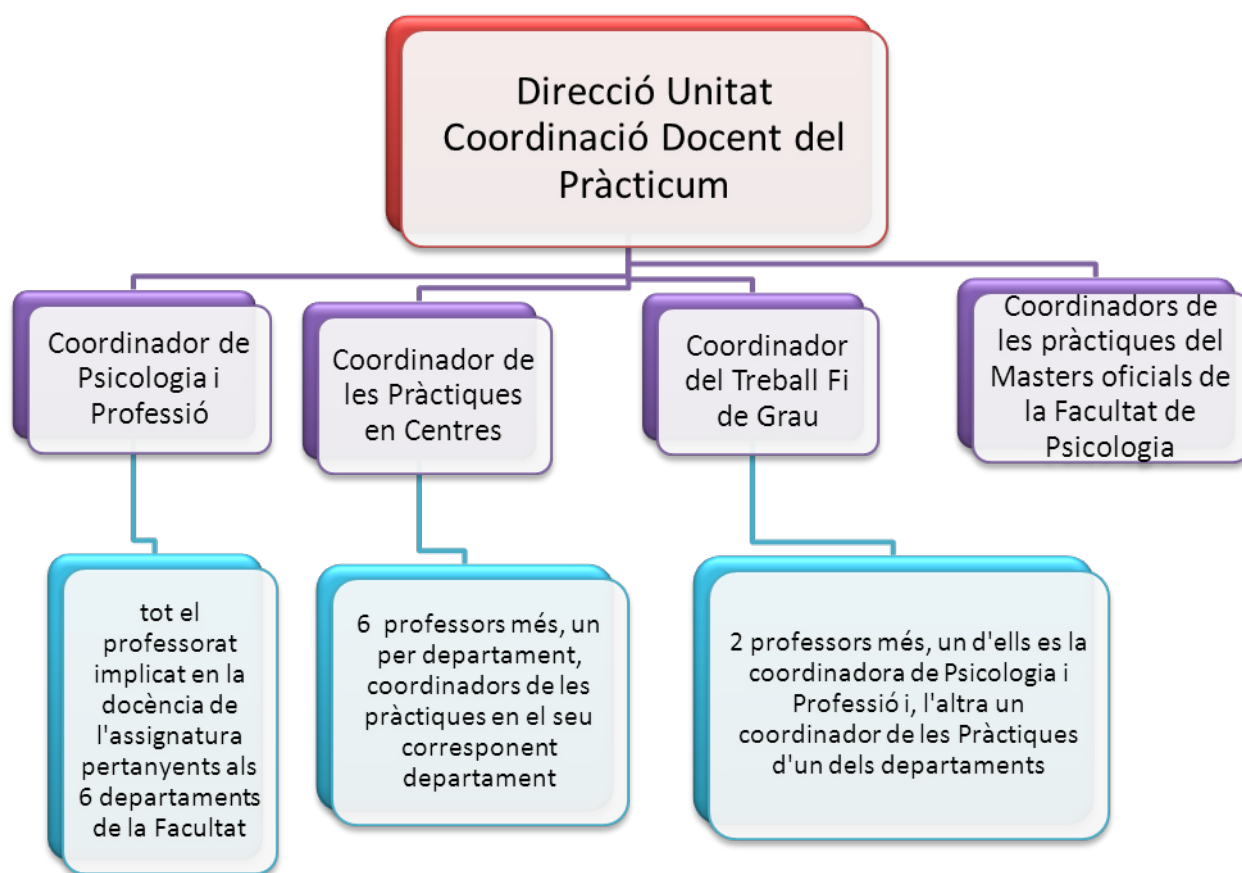

Figura 1. Estructura de la Unitat de Coordinació Docent de Pràcticum de la Facultat de Psicologia de la UB

A partir de la constitució de la Unitat de Coordinació Docent, la direcció d'aquesta i els tres coordinadors de cadascuna de les assignatures, vàrem establir l'estructura de les assignatures i la forma d'organització per a la coordinació.

Conclusions

L'existència de la Unitat de Coordinació Docent del Pràcticum, de la qual depenen les coordinacions de les assignatures Psicologia i Professi3, Pràctiques en Centres i Treball Fi de Grau, a més de les pràctiques dels Màsters Oficials, permet una integraci3 i coordinaci3 de tota la informaci3 que es genera a nivell de Facultat, tant entre assignatures com entre ensenyaments. Aquesta estructura ha permès, entre d'altres, generar una base de dades dels convenis de pràctiques que la Facultat de Psicologia té signats amb empreses o institucions, ja sigui a nivell de Grau o de Postgrau, facilitant la col·laboraci3 i relaci3 institucional amb aquestes empreses o institucions, així com disposar d'un mapa a nivell de Facultat de les relacions de col·laboraci3 que es tenen amb el món no universitari.

El treball de forma coordinada de les tres assignatures ha permès un desenvolupament més eficient d'aquestes i ha facilitat la tasca al professorat implicat. Aquest professorat ha de procurar integrar els coneixements que l'alumnat ha anat adquirint en cadascuna de les assignatures fins arribar a la defensa del seu Treball Fi de Grau, on cal posar de manifest totes les competències adquirides al llarg de la seva formaci3.

La coordinaci3 de les tres assignatures permet a l'alumnat una visi3 de conjunt, tant del Grau, com de la relaci3 d'aquest amb el món professional amb el qual es trobarà en acabar els seus estudis. A més, promou la relaci3 interdepartamental entre el professorat de l'ensenyament, millorant la coordinaci3 i l'intercanvi de visions i perspectives de l'ensenyament de Psicologia.

Totes tres assignatures comparteixen bona part de les competències del grau en Psicologia. Així per exemple Pràctiques en centres i Psicologia i professi3 treballen de forma conjunta la competència transversal de compromís ètic i responsabilitat professional; consciència del compromís ètic de la professi3, de la necessitat de competència i de la continua formaci3. Pràctiques en centres (amb l'elaboraci3 d'una memòria) i TFG emfatitzen també les competències de comunicaci3 escrita: redactar correctament sense faltes d'ortografia, saber organitzar el treball (paràgrafs clars i amb subtítols; saber sintetitzar les idees principals; saber com es presenten les taules i figures o saber reconèixer les limitacions (autocrítica). Les tres assignatures avaluen les competències de saber obtenir informaci3 de manera efectiva a partir de llibres, revistes, altres persones; la capacitat de gesti3 de la informaci3 o la capacitat per desenvolupar i mantenir actualitzades les pròpies competències, destreses i coneixements.

La posada en marxa efectiva del Treball Fi de Grau a la Facultat de Psicologia de la UB es va produir el curs 2011-12, per tant en aquest moment, estem en el segon curs d'implantaci3 d'aquesta assignatura i, de la estructura i organitzaci3 conjunta entre aquesta i les assignatures "Pràctiques en centres" i "Psicologia i professi3", aix3 ha permès que, un any després de la seva implementaci3, es puguin detectar problemes, plantejar qüestions i consideracions amb la perspectiva del que ha anat esdevenint en el primer curs.

Bibliografia

Carreras, M. V.; Amador, J.A.; Valera, S.; Cateura, D. I Obón, O. (2005). *El Pràcticum de la llicenciatura de Psicologia*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. Textos Docents nº 284

Corral MJ, Jame A, Dolado R, Luna MC, Carmona M, Ramírez C, Aren M, Colell M, Adán A, del Cerro A, Carreras MV, Aparicio S (2013). *Psicologia i professió: apropant els mons acadèmics i laborals*. Comunicació presentada a la VII Trobada de Professorat de Ciències de la Salut. Barcelona, 30, 31 de gener i 1 de febrer de 2013

Guilera, G. I Carreras, M. V. (2013). *Valoració de l'última edició del pràcticum de llicenciatura de la facultat de psicologia: reptes per a les pràctiques en centres del grau*. Comunicació presentada a la VII Trobada de Professorat de Ciències de la Salut. Barcelona, 30, 31 de gener i 1 de febrer de 2013

Merino, H. y Domínguez, J.L. (Eds.) (2007) *El Practicum de Psicología en el Espacio Europeo de Educación Superior*.

http://www.uab.cat/Document/PracticumEEES_2007,0.pdf

Moreno, F. (2002). *Practicum de Psicologia*. Madrid: Pearson Educacion

Villar, E. (Ed.). (2008). *Pràcticum de Psicologia. Fonaments, reflexions i propostes*. Girona: Documenta Universitaria.

Qüestions i/o consideracions per al debat

- o Limita les possibilitats de l'alumne en el seu TFG haver de vincular-lo a les pràctiques?
- o Són comparables les pràctiques professionals i de recerca?
- o Com determina la dissociació professional / recerca en l'elaboració del TFG?
- o És suficient el número d'hores assignades en el Pla docent a l'ètica per assegurar un coneixement suficient de l'ètica i la deontologia professional?
- o Com afecta la realització de les pràctiques en període d'estiu (finalitzant-les al setembre) amb la lectura i defensa del TFG a l'octubre?
- o Es convenient haver realitzat l'assignatura Psicologia i Professió abans de la incorporació als centres de pràctiques?